

CERTIFIKOVANIE DIGITÁLNEJ GRAMOTNOSTI ZAMESTNANCOV VEREJNEJ SPRÁVY PROGRAMOM ECDL

Michaela Gajňáková*

Úvod

Počítače sa stali v priebehu niekoľkých rokov nevyhnutným pracovným nástrojom. Hoci donedávna sme ich mohli vnímať pasívne či konzumne, dnes sa stali neoddeliteľnou súčasťou každého z nás. Stretávame sa s nimi v škole, v bankách, na obecných a krajských úradoch, na súdoch.... Sme svedkami toho ako sa naša spoločnosť stáva informačnou spoločnosťou, pričom rozhodujúcou sa stáva práca s informáciami. Počítače (PC) a informačno-komunikačné technológie (IKT) vstupujú do dennej praxe, pričom neustále narastá počet pracovných miest, ktoré vyžadujú ovládanie počítača. Schopnosť pracovať s počítačom sa stáva v dnešnej dobe novou gramotnosťou. Čo to vlastne je počítačová gramotnosť? Možno ju definovať ako schopnosť človeka zvládnuť základné pravidlá práce s počítačom, obsluhou počítača a periférií, princípy ovládania základných druhov programov. [1] Klasické schopnosti preukážeme vysvedčením, výučným listom, diplomom, ale ako je to pri počítačovej gramotnosti? Odpoveď na túto otázku dáva medzinárodný koncept European Computer Driving Licence (ECDL).

Koncept ECDL

Koncept ECDL vznikol v roku 1996 na podnet The Council of European Professional Informatics Societies (CEPIS). Jedná sa o kvalifikačný program na získanie a preukázanie digitálnej gramotnosti (t.j. vedomostí a zručností potrebných pre efektívne využívanie IKT).

ECDL poskytuje prepracovaný, overený a odporúčaný kvalifikačný štandard základnej digitálnej gramotnosti. Je rozdelený do siedmych tematických celkov – modulov. Každý, kto úspešne absolvuje predpísané testy zo všetkých siedmych modulov, sa stáva držiteľom Certifikátu ECDL. Každý, kto úspešne absolvuje predpísané testy z ľubovoľných štyroch modulov, sa stáva držiteľom Certifikátu ECDL-Štart. Certifikát ECDL, ako medzinárodne uznávaný doklad počítačovej gramotnosti, vytvára jednotnú platformu pre preukazovanie a porovnávanie vedomostí z oblasti IKT, umožňuje mobilitu a širšie uplatnenie držiteľov certifikátu ECDL na trhu práce, zvyšuje motiváciu zamestnancov k využívaniu moderných technológií. Vzhľadom k tomu, že skúšky začínajú byť uznávané i zo strany zamestnávateľov, predstavuje medzinárodne uznávaný Certifikát ECDL výhodu na trhu práce a to pri získavaní zamestnania, ale aj v rámci kariérneho rastu.

* Ing. Michaela Gajňáková, Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta Prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra spojov, Univerzitná 1, 010 26 Žilina,
tel.: +41 513 31 44
e-mail: Michaela.Gajnakova@fpedas.uniza.sk

Program ECDL je v súčasnosti zavedený a podporovaný prakticky vo všetkých krajinách Európskej únie (EÚ), pretože zapadá do Akčného plánu budovania informačnej spoločnosti *eEurope* aj do Akčného plánu *eEurope+*, ktorý prijalo aj Slovensko.

Koncept ECDL predstavuje široký potenciál využitia pre verejnú správu, kde sa môže stať účinným nástrojom pre zvýšenie efektivity prevádzaných činností a tým i verejnej správy ako celku.

Vláda Slovenskej republiky sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala modernizovať verejnú správu jej ekonomizáciou a informatizáciou. Zámerom je vybudovanie modernej verejnej správy, s ktorou budú občania spokojní, ktorá bude plniť svoje úlohy efektívne, bude transparentná a minimálne zaťažuje občanov, podnikateľov a ostatnú verejnosť.

Stále väčšie očakávania a nároky na vzdelanostnú úroveň zamestnancov vo verejnej správe v oblasti digitálnych technológií môžeme dosiahnuť len zmysuplným vzdelávaním a následnou certifikáciou.

Piliere systému

Základné piliere systému ECDL sú:

- Syllabus ECDL, ktorý definuje okruh základných vedomostí a zručností a štruktúruje ich do 7 modulov, ako aj sylaby ďalších častí programu ECDL.
- Manuálne bázy otázok a testov, ktoré sú sadami typizovaných otázok a úloh k témam určeným v základnom sylabe ECDL ako aj v ďalších sylaboch.
- Metodika overovania počítačovej gramotnosti: metodika testovania a vyhodnocovania, ktorá preukazuje zvládnutie predpísanej úrovne znalostí a zručností bez ohľadu na platformu, použité softvérové nástroje a konkrétne národné prostredie.
- Metodika administratívy a zabezpečovania kvality testovania.
- Súbor chránených názvov, ich skratiek a logo ECDL.
- Medzinárodne rešpektovaný súbor dokladov ECDL. [2]

Dôvody zavedenia certifikovania digitálnej gramotnosti

V prebiehajúcom prerode našej spoločnosti na informačnú spoločnosť sa rozhodujúcou technológiou stáva práca s informáciami t.j. ich zber, spracovávanie, uchovávanie a šírenie. Prudký rozvoj informačných a komunikačných technológií a ich uplatnenie prakticky vo všetkých oblastiach života spoločnosti vyvoláva potrebu zabezpečiť možnosti pre celoživotné vzdelávanie a certifikáciu širokého okruhu zamestnancov rôznych (neinformatických) profesií tak, aby boli schopní tieto technológie pri svojej práci tvorivo využívať. Pri systematickom zavádzaní vzdelávacích programov sa musí kládať dôraz v prvom rade na kvalitu vzdelávania a jeho uplatnenie pri profesijnom raste zamestnancov.

Dnes prechádzame do znalostnej fázy rozvoja civilizácie a teda znalosti sa považujú za hlavnú hodnotu každej organizácie. Pri veľkom množstve potrebných vedomostí a ich pomerne častej zmene, základnými prostriedkami vytvárania a udržiavania „znalostnej infraštruktúry“ organizácie sú informačné technológie. Pre ich správne využívanie musia byť zamestnanci v tejto oblasti vzdelaní a vzdelávaní. Zamestnávateľ má mať schopnosť a možnosť preverovania ich vedomostí jednotným certifikovaným spôsobom, aby mal istotu, že prostriedky do IT i vzdelávania v tejto oblasti sú správne a efektívne využívané. [3]

Na certifikáciu úradníkov bolo zvolené European Computer Driving Licence najmä z týchto dôvodov:

1. **Európskej komisii** odporučila Pracovná skupina pre zamestnanosť a sociálny rozmer informačnej spoločnosti (ESDIS) svojim záverom, týkajúcim sa zavedenia Európskeho diplomu pre základné znalosti v oblasti informačno-komunikačných technológií, že ECDL má byť akceptovaný ako celoeurópska akreditačná schéma v oblasti IKT, naplňajúc tak ciele Akčného plánu budovania informačnej spoločnosti eEurope 2002.
2. Kvalifikačný program ECDL je založený na ECDL štandarde, t.j. na jednotnom schválenom okruhu základných vedomostí a zručností potrebných pre efektívne používanie IKT a na predpísanom spôsobe preukázania vedomostí a zručností.
3. Program ECDL je v súčasnosti zavedený a podporovaný prakticky vo všetkých krajinách EÚ, pretože zapadá do akčných plánov budovania informačnej spoločnosti, ktoré prijalo aj Slovensko.
4. V súlade so schválenou "Stratégiou informatizácie spoločnosti v SR" deklaruje vláda SR ako jeden z prioritných cieľov vytvárať podmienky pre rozvoj všetkých foriem vzdelávania, vrátane celoživotného vzdelávania, ktoré umožní začlenenie SR a jej občanov do globálnej informačnej spoločnosti.
5. Certifikát ECDL deklaruje, že jeho držiteľ úspešne absolvoval medzinárodne stanovené kvalifikačné testy, v ktorých preukázal, že rozumie základným pojmom z oblasti IKT a spĺňa minimálne znalostné kritériá pre prácu s počítačom a počítačovými aplikáciami. ECDL, ako medzinárodne uznávaný certifikát, vytvára jednotnú platformu pre preukazovanie a porovnávanie vedomostí z oblasti IKT, umožňuje mobilitu a širšie uplatnenie držiteľov certifikátu ECDL na trhu práce, zvyšuje motiváciu zamestnancov na využívanie moderných technológií a v konečnom dôsledku vytvára aj tlak na efektívne a merateľné zhodnocovanie investícií do oblasti informačno-komunikačných technológií. [4]

Koncept ECDL pre verejnú správu

Omnoho širší potenciál využitia však predstavuje koncept ECDL pre verejnú správu, kde sa môže stať účinným nástrojom pre zvýšenie efektivity prevádzaných činností a tým i verejnej správy ako celku. Úlohu, ktorú môže ECDL zohrať pri modernizácii verejnej správy si už mnohé európske krajiny uvedomili a napr. v Belgicku získa zamestnanec po zložení predpísaných skúšok príplatok k platu.

V ďalších štátoch Európy sú potom štátni zamestnanci ku zloženiu skúšok motivovaní ak je koncept zahrnutý do strategických materiálov. Ako príklady možno uviesť Estónsko, ktorého vláda už v roku 2001 schválila akčný plán, ktorý ukladá všetkým zamestnancom verejnej správy zloženie ECDL testov.

Podobnú úpravu ako Estónsko má v uznesení č. 1035/1999 i Maďarsko, kde by skúšku ECDL mali zložiť štátni zamestnanci vybraných profesií. Vďaka akčnému plánu eNorway vyhláseného Ministerstvom priemyslu a obchodu Nórska získalo možnosť zložiť skúšku ECDL v tejto severskej krajine viac než 92 000 zamestnancov.

V Írsku je koncept ECDL zavedený na všetkých úradoch miestnej štátnej správy, väčšine ministerstiev a štátnych agentúr. Len do roku 1998 tak v materskej krajine konceptu ECDL absolvovalo túto medzinárodne uznávanú skúšku cez 40 000 zamestnancov. Povinnosť zloženia skúšky ECDL Štart mali do konca roku 2002 i všetci zamestnanci švédskeho ministerstva obrany. [5]

Ministerstvo vnútra Českej republiky (ČR) vydalo na základe uznesenia vlády s platnosťou od 31. marca 2006 Vestník (čiasťka 32), ktorým sa stanovuje kvalifikačná požiadavka pre vybrané systemizované pracovné miesta na Ministerstve vnútra. Súčasní aj budúci zamestnanci na systemizovaných pracovných miestach musí splniť požiadavku certifikácie počítačovej gramotnosti najneskôr do dvoch rokov. Náklady spojené s absolvovaním ECDL testovania v uvedenom rozsahu vrátane jedného možného opravného testu sú hradené zamestnávateľom, náklady na prípadný druhý a každý ďalší opravný test sú platené zamestnancom. [6]

ECDL vo verejnej správe v Slovenskej republike

Vzhľadom na narastajúcu akceptáciu programu ECDL vo svete a aj vo verejnej správe viacerých štátov, ako aj s ohľadom na pozitívne výsledky pilotného projektu, sa kvalifikačný program ECDL na Slovensku stal súčasťou viacerých koncepčných štátnych materiálov.

V akčných plánoch pre implementáciu Lisabonskej stratégie s názvom **Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010**, ktoré schválila vláda SR 13.07.2005, sú v oblasti pre vedu a techniku uvedené úlohy, ktorých cieľom je efektívna elektronizácia verejnej správy, t.j. zabezpečenie kvalitného vybavenia vo verejnej správe informačno-komunikačnými technológiami a zvýšenie informatickej gramotnosti pracovníkov v štátnej správe. Časová postupnosť krokov bola určená tak, aby sa dosiahli tieto ciele:

- do 31. 08. 2006 minimálne 8 000 štátnych zamestnancov bude mať certifikát ECDL – Štart
- do 31. 12. 2008 všetci štátni zamestnanci budú mať certifikát ECDL – Štart. [2]

Povinnosť mať Certifikát ECDL (resp. Certifikát ECDL Štart) pre zamestnancov verejnej správy bola súčasťou zákona 231/2006 Z. z. z 15. marca 2006, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 312/2001 Z.z. (konkrétne §14, ods.1, písm.k) o štátnej službe, ktorý schválila Národná rada SR a to v období od 01.06.2006. Keďže Vláda SR túto povinnosť k 31.12.2006 zrušila, zamestnanci verejnej správy nemusia získať Certifikát ECDL povinne do konca roku 2008. [7]

Zamestnávatelia vo verejnej správe musia byť schopní preverovať vedomostí pracovníkov jednotným certifikovaným spôsobom, aby sme mali istotu, že investície do IT i vzdelávania v tejto oblasti sú správne a efektívne využívané

Hoci Vláda SR k 31.12.2006 zrušila povinnosť vlastniť Certifikát ECDL Štart, v súčasnosti však niektoré organizácie verejnej správy (napr. ministerstva, krajské úrady, samosprávne kraje, súdy, úrady práce, atď.) naďalej požadujú od svojich zamestnancov absolvovanie testov ECDL ako súčasť svojich vzdelávacích programov.

Väčšina týchto organizácií umožňuje svojim zamestnancom získať Certifikát ECDL Štart v rámci projektov, ktoré sú hradené z Európskeho sociálneho fondu. Zamestnanci, ktorí sa rozhodli doplniť si počet skúšok, aby mohli získať Certifikát ECDL sú už ale väčšinou samoplatcovia.

Testy ECDL je možné vykonávať len v akreditovaných testovacích centrách, ktoré sa nachádzajú vo všetkých krajoch SR. Zamestnanci majú možnosť pred samotným testovaním absolvovať odborné školenia vybraných modulov, buď prezenčnou alebo dištančnou formou. Pri prezenčnom vzdelávaní prebieha školenie od 1-5 dní. Účastníci dištančného vzdelávania ECDL sa môžu zúčastniť na konzultáciách (v rozsahu 4 hodín) k vybraným modulom ECDL. Samozrejme absolvovať test môžu aj bez odborného školenia. [8]

Záver

Počítače a informačno-komunikačné technológie sa stali neoddeliteľnou súčasťou dennodennej práce zamestnancov verejnej správy. Schopnosť pracovať s počítačom sa teda stala novou gramotnosťou, ktorú môžeme preukázať pomocou programu European Computer Driving Licence. ECDL predstavuje široký potenciál využitia aj pre verejnú správu, kde sa môže stať vynikajúcim nástrojom pre zvyšovanie efektivity rôznych činností.

Stále väčšie očakávania a nároky na vzdelanostnú úroveň zamestnancov vo verejnej správe v oblasti digitálnych technológií môžeme dosiahnuť len neustálym vzdelávaním a následnou certifikáciou. Treba si uvedomiť, že postupne dochádza k elektronizácii verejnej správy, ktorá si vyžaduje, aby zamestnanci verejnej správy zvládali prácu s IKT! Preto musí byť snahou zamestnávateľov, aby motivovali zamestnancov k vzdelávaniu v oblasti počítačovej gramotnosti. Jedným z riešení je, aby vzdelávanie bolo rozdelené do dvoch častí - prezenčného a e-learningového vzdelávania. Hlavne e-learningové vzdelávanie zamestnancov verejnej správy má veľkú budúcnosť. Vďaka nemu môže verejná správa ušetriť veľké množstvo finančných prostriedkov.

Hoci Vláda SR zrušila povinnosť, aby každý zamestnanec verejnej správy vlastnil Certifikát ECDL Štart, snahou Odboru implementácie Operačného programu Informatizácia spoločnosti ako súčasť Sekcie informatizácie spoločnosti Ministerstva financií SR je, aby tento zákon opäť nadobudol platnosť.

Na záver možno dodať, že práca s počítačom má vlastne rovnaký charakter ako riadenie auta. Nestačí ju zvládnuť len teoreticky, ale dôležité je vedieť riešiť bežné životné situácie. Pri prijímaní do zamestnania či pri preverovaní činnosti, ktorá predpokladá schopnosť pracovať s počítačom, je vhodné sa presvedčiť, či je zamestnanec na požadovanú prácu pripravený. Zhodnotenie stavu ukázalo, že program ECDL si postupne buduje pevné miesto vo vzdelávaní v oblasti počítačovej gramotnosti.

Literatúra

- [1] FRANCŮ, M.: Jak zvládnout testy ECDL. Computer Press, a.s., Brno, 2007. ISBN 978-80-251-1485-8.
- [2] Slovakia. [online]. [s.a.]. [Citované 2008-01-23]. Dostupné na: <<http://www.ecdl.com/countries/index.jsp?lnID=103&pID=167&nID=229>>.
- [3] Národný projekt Vzdelávanie zamestnancov vo verejnej správe zamerané na získavanie digitálnej gramotnosti. [online]. [s.a.]. [Citované 2008-02-14]. Dostupné na: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5815>>.
- [4] MANDÍKOVÁ K. <katarina.mandikova@mfsr.sk>. 2008-03-03. Vlastný materiál [E-mail adresátovi Michaela Gajňákovej <michalka218@gmail.com>].
- [5] PRŮŠA, J.: Mezinárodní certifikace počítačové gramotnosti [Diplomová práca]. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha, 2007.
- [6] Obchodní aktuality. [online]. [s.a.]. [Citované 2008-03-25]. Dostupné na: <http://www.ecdl.cz/obchodni_aktuality.php>
- [7] SCHEBER A. <anton.scheber@softec.sk>. 2008-03-07. ECDL [E-mail adresátovi Michaela Gajňákovej <michalka218@gmail.com>].
- [8] MANDÍKOVÁ K. <katarina.mandikova@mfsr.sk>. 2008-03-03. Vlastný materiál [E-mail adresátovi Michaela Gajňákovej <michalka218@gmail.com>].